

Raport CE: O protecție completă a avertizorului de integritate încă lipsește în România

O protecție completă a avertizorului de integritate încă lipsește în România, menționează raportul Comisiei Europene privind situația statului de drept în Uniunea Europeană, notând că amendamentele la legea adoptată de parlament care ar fi trebuit să asigure această protecție au suscitat preocuparea procurorului-sef european, Laura-Codruta Kovesi.

Raportul CE privind situația statului de drept notează în secțiunea referitoare la "Cadrul anticorupție" a capitolului privind România că investigarea și sancționarea corupției continuă să se amelioreze, inclusiv prin ducerea mai departe a unor cazuri care au fost blocate timp de câțiva ani. De asemenea, numărul plângerilor de la cetățeni și instituții privind presupuse cazuri de corupție a continuat să crească.

Raportul notează că DNA a continuat trendul pozitiv în ceea ce privește numărul de condamnări și reducerea în întârzierea dosarelor, la care s-a făcut referire în raportul de anul trecut, fapt remarcat și în cazul parchetului general.

În același timp, textul notează că unele decizii ale Curții Constituționale au dus efectiv la închiderea unor proceduri penale în cazuri de corupție împotriva politicienilor naționali, verdictele instanțelor devenind nule din cauza chestiunii completărilor de judecatori. După verdictul din decembrie 2021 al Curții de Justiție a UE, care a decis că legea UE primează în fața celor naționale sau ale deciziilor Curții Constituționale dacă acestea dau naștere la un risc sistemic de impunitate pentru infracțiuni de corupție și fraude care afectează interesele financiare ale UE, Înalte Curte de Justiție și Casatie a dictat o serie de condamnări în cazuri de înalt profil.

De asemenea, s-au făcut pași concreți pentru a continua amendarea Codului Penal și a Codului de Procedură Penală și de a le aduce în conformitate cu deciziile Curții Constituționale. Raportul notează că un grup de lucru interinstituțional a fost înființat din 2019 pentru a examina inițiativele legislative de amendare a codurilor, cu un prim pachet publicat de Ministerul Justiției în vara lui 2021, în timp ce guvernul și-a prezentat propunerile în iunie 2022.

Raportul notează în special că este propusă amendarea în Codul Penal a infracțiunii de abuz în serviciu, întrucât lipsa de claritate a acestei infracțiuni a inhibat tragerea la răspundere a celor vinovați și se așteaptă ca această amendare să ducă la un efect pozitiv în bilanțul condamnărilor.

Competențele DNA au fost reduse, ceea ce ar putea avea un impact negativ asupra activității sale și a investigării unor cazuri. Ca urmare a legii care desființează Secția de investigare a infracțiunilor în justiție (SIJJ), DNA și-a pierdut competențele de a investiga cazuri de corupție care implică judecatori ai Curții Constituționale, notează raportul.

Pe de altă parte, date fiind preocupările rămase privind noul sistem care înlocuiește SIJJ, impactul său asupra investigării și judecării infracțiunilor de corupție rămâne de văzut.

Comisia și procurorul general consideră că este improbabil ca noua structură să fie mai bine plasată să realizeze investigații asupra acuzațiilor de corupție privind judecatori și procurori decât DNA, în calitate de parchet specializat. De asemenea, lipsa de expertiză în a efectua investigații în cazuri complexe de corupție, precum și resursele umane insuficiente și volumul mare de lucru pot duce la situația în care cazurile nu pot fi finalizate într-o perioadă rezonabilă de timp, apreciază autorii raportului.

Dificultati ramân si în recrutarea procurorilor în cadrul DNA, în special din cauza exigentelor legate de vechime. În martie 2021, DNA avea o rata de ocupare a posturilor de 75%, iar un an mai târziu aceasta ramasese neschimbata, conform documentului.

În ceea ce priveste cele doua camere ale Parlamentului, Senatul nu are înca criterii obiective definite pentru a decide asupra cererilor de ridicare a imunitatii parlamentare. Raportul CE privind situatia statului de drept noteaza ca Camera Deputatilor si-a amendat regulamentul de procedura în 2019, în linie cu recomandarile Comisiei de la Venetia si ale GRECO, fapt pe care Senatul nu l-a facut.

Aplicarea Codului de Conduita si absenta reglementarilor privind lobby-ul pentru parlamentari ramân o preocupare. De la adoptarea Codului de Conduita pentru membrii parlamentului în 2017 au fost ridicate preocupari privind anumite incoerente în cod, precum si privind aplicarea sa adecvata, preocupari carora parlamentul nu le-a raspuns.

În ceea ce priveste reglementarile privind lobby-ul, desi GRECO a semnalat preocupari în mai multe ocazii, executivul UE este preocupat de absenta regulilor privind modul în care parlamentarii pot avea contacte cu lobby-isti si cu terte parti care încearca sa influenteze procesul legislativ.

De asemenea, noteaza raportul, o protectie completa a avertizorului de integritate înca lipseste. Raportul reaminteste ca Ministerul Justitiei a propus la sfârșitul lui 2020 un proiect de lege pentru protectia avertizorilor de integritate, care ar fi trebuit sa transpuna directiva europeana în domeniu. Legea a fost adoptata de Senat în aprilie 2022 si de Camera Deputatilor în iunie 2022, cu amendamente.

Unele amendamente la lege au suscitat preocupari, în special din partea procurorului-sef european, iar guvernul român si-a exprimat intentia de a ajusta legea, întrucât procesul legislativ e în desfasurare.

Nu în ultimul rând, noteaza raportul CE, transparenta finantarii partidelor politice si aplicarea reglementarilor adiacente sunt limitate. Întrucât legea prevede ca aceste fonduri publice ar trebui sa reprezinte cel puțin 0,01% din Produsul Intern Brut, aceste subventii au crescut exponential.

Autoritatea Electorala Permanenta (AEP) publica pe site-ul sau informatii legate de campania electorala, finantarea partidului, subventiile lunare si rezultatele supravegherii. Totusi, noteaza raportul, informatiile adunate de AEP sunt limitate deoarece, contrar bunelor practici, partidele politice trebuie sa prezinte doar categorii de cheltuieli.

Analiza AEP este limitata la a verifica daca cheltuielile declarate corespund cu donatiile si nu se efectueaza un audit asupra cheltuielilor, asa cum ar fi recomandat. Mai mult, AEP poate impune sanctiuni pecuniare pentru nerespectarea prevederilor legale, dar acestea sunt disproportionat de mici, mai noteaza textul citat.